РІК ЗАЛОЖЕНЯ 1893.

"СВОБОДА"
"LIBERTY"
виходить три рази на тиждень
вівторок, четвер і суботу,
видає
УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ"
83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.

Всі листи, моні-ордери і чеки треба виписувати на адресу „SVOBODA".

СВОБОДА

ESTABLISHED 1893.

"SVOBODA"
("LIBERTY")
the Ukrainian Newspaper
published three times a week
Tuesday, Thursday and Saturday,
by Ukrainian National Association
at 83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.

The best advertising medium.
Rates furnished on application.

Урядовий орган Українського Народного Союза -- "SVOBODA" -- Official organ of Ukrainian National Association.

РІК XXIII. ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. Дж., вторoк 14-го грудня 1915. Ч. 147. VOL. XXIII. JERSEY CITY, N. J., Tuesday, December 14, 1915. N. 147.

ВІДВОРОТ ФРАНЦУЗІВ І АНҐЛІЙЦІВ ЗІ СЕРБІЇ.

Союзні війска взяли знова 8.100 в полон і здобули 50 гармат.

Греція не хоче згодити ся на всї домаганя Анґлії.

Росія громадить великі війска над границею Буковини і Румунії.

ВІЙНА НА БАЛКАНІ:

ВІЙСКА ҐЕН. КЕВЕША ПОЛОНИЛИ 1.200 СЕРБІВ І ЧОРНОГОРЦЇВ.

ВІДЕНЬ, 10. грудня. Міністерство війни оголосило урядово отсе:

„Війска під командою ґен. Кевеша полонили в битвах на полудне від Плєвля і на захід від Печа (Іпека) понад 1.200 Сербів і Чорногорців.

„В північній Альбанії союзні війска ідуть дальше наперед. Вони є віддалені від Адрійського моря ще всего 50 кільометрів".

АВСТРІЙЦЇ ПОЛОНИЛИ 6.500 ЖОВНІРІВ І ЗДОБУЛИ 40 ГАРМАТ.

БЕРЛІН, 12. грудня. — Урядовий звіт головного німецького штабу звучить:

„Протягом послїдних двох днів австрійські війска полонили понад 6.500 Сербів і Чорногорців.

„Між містами Іпеком а Рошай, яке від вчера находить ся в руках наших союзників, неприятель полишив 40 гармат".

БОЛГАРИ ПОЛОНИЛИ 400 АНҐЛІЙЦЇВ І ЗДОБУЛИ 10 ГАРМАТ.

БЕРЛІН, 11. грудня. — Німецький урядовий звіт подає отсе:

„На полудне від Струміци болгарські війска прогнали неприятеля в напрямі границї Греції. В битві коло Пляїтови здобули Болгари 10 анґлійських гармат і полонили 400 анґлійських жовнірів. Страти Анґлійців в убитих і ранених є також дуже великі".

АРМІЯ ҐАЛЬВІЦА ЗДОБУЛА ҐЕВҐЕЛЇ, НАД ГРАНИЦЕЮ ГРЕЦІЇ.

АТЕНИ, 12. грудня. — Зі Солуня надійшли отсї вісти:

„Німецькі війска під командою ґенерала Ґальвіца здобули місцевість Ґевґелї, послїдну сербську стацію зелїзничого шляху, який веде до Солуня".

ФРАНЦУЗИ І АНҐЛІЙЦЇ ЗОВСЇМ ОПОРОЖНИЛИ СЕРБІЮ.

ЛОНДОН, 11. грудня. — З головної кватири французького ґенерального штабу в Солуни доносять урядово отсе:

„Французькі і анґлійські війска уступають з легко зрозумілих причин з території Сербії. З огляду іменно на те, що сербська армія не входить більше в рахунок, воєнні операції на сербській земли не є вже конечними.

„Коли Болгари здобувають успіхи і займають решту сербської держави, то воно є для нас без більшого значіня. Зате болгарські війска поносять при своїм наступі дуже тяжкі втрати, підчас коли відворот французько-анґлійської армії відбуває ся в як найбільшім порядку".

ГРЕЦІЯ НЕ ХОЧЕ ЗГОДИТИ СЯ НА ВСЇ ДОМАГАНЯ АНҐЛІЇ.

АТЕНИ, 12. грудня. — **Грецьке правительство на жадане Анґлії і її союзників, щоби їм полишити зовсїм вільну руку щодо воєнних операцій також і на грецькій території, дало відмовну відповідь і рівночасно загрозило розпущенем своїх війск додому.**

ЗАГАЛЬНЕ ВОЄННЕ ПОЛОЖЕНЄ НА БАЛКАНІ.

БЕРЛІН, 12. грудня. — **Війна зі Сербією скінчена. Недобитки сербської армії утїкли по части до Чорногори і Альбанії, по части до Греції. Також і війска Французів і Анґлійців, які висїли в Солуни на поміч Сербії, були приневолені уступити зі сербської землї. Про якунебудь поміч зі сторони Італії або Росії не може бути і мови.**

Союзні війска, які перевели занятє цїлої Сербії, є під ту пору розміщені, як слїдує:

Армія ґен. Кевеша заняла значну часть Чорногори (міста: Плєвлє, Іпек і Джакову) і часть північної Альбанії. Вона має на цїли занятє Чорногори і сеї части Альбанії, де схоронили ся утїкаючі сербські війска.

Армія Ґальвіца оперує на полудне від Струміци, недалеко границї Греції.

Армія болгарська оперує здовж цїлої сербсько-грецької границї.

Вже найблизші днї розяснять становище Греції і Румунії супроти воюючих сторін.

ВІЙНА З РОСІЄЮ:

МОСКАЛЇ НАГРОМАДЖУЮТЬ ВЕЛИКІ ВІЙСКА НАД ГРАНИЦЕЮ БУКОВИНИ І РУМУНІЇ.

БЕРЛІН, 12. грудня. — **Вісти, які надійшли з Румунії, доносять, що Москалї з великим поспіхом громадять великі війска над границею Румунії. Австрійські війска на Буковинї одержали також значні скріпленя.**

Друга телєґрама з Букарешту доносить, що пристань в Ренї (російське місто над Дунаєм) від понедїлка є замкнена для особового і товарового руху. Здовж берега Москалї мали уладити великі воєнні маґазини. Російські офіцири є тої гадки, що небаром російські війска розпічнуть наступ на Черновці, столицю Буковини.

Рух на зелїзничім шляху між Румунією а Росією недалеко границї Буковини є від суботи перерваний. Також перервані є всї полученя телєґрафічні і телєфонічні між Румунією і Бесарабією.

Десять тисячів російських салдатів є занятих при будові 30 миль довгого зелїзничого шляху між Ренї і Ісмаїлом.

Всї вісти, які доносили, що російська армія одержала від Румунії дозвіл на переведенє своїх війск через Румунію проти Болгар, показали ся неправдивими.

Також неправдивою показала ся вість, поширена російськими телєґрамами, про здобутє Черновець.

НІМЕЦЬКИЙ ЦІСАР В ГАЛИЧИНЇ.

БЕРЛІН, 11. грудня. — **Урядово оголошено, що німецький цісар удав ся до Галичини на візитацію війск. По коротким побутї у Львові відїхав німецький цісар на боєву лінію над Стрипою.**

Російські телєґрами принесли вість, що німецькі війска з причини ріжних пошестий опорожнюють Львів. Сї вісти мали походити від німецьких полонених. Однак ся вість не виглядає на правдиву. З приватних листів можна наглядно переконати ся, що з уступленем Москалів уступає з Галичини також і холєра.

РУЇНА В НАШІМ РІДНІМ КРАЮ.

БИТВА У ФРАЗЇ, ПОВ. РОГАТИН.

Понизше поданий лист писав Іван Лазор (Фраґа, пов. Рогатин) до свого брата Дмитра в Ембрідж, Па. Лист писаний дня 5. вересня 1915 р.

Дорогий Брате!

Лист від Тебе отримав і сердечно Тобі за се дякую. Ми з Божої волї всї здорові і війну щасливо перебули без значнїйших страт.

В нашім селї погоріло трох господарів, спалили їх Москалї, а то: Яська, Василя і Феську Марцїшин. По поли богато шкоди тепер не було, хиба лише від шанців, котрих Москалї богато були нарили на нашім ґрунтї.

Зате в осени були шкоди дуже великі: всї отави і кукурузи знищені, сїно і овес позабирали Москалї зпід шопів і зі стоділ. По сусїдних селах панує тепер холєра і червінка. Богато людий вже повимирало. У Фразї було тільки 6 людий хорих на червінку, але всї виздоровіли.

На Фраґу стріляли Москалї з канонів. Над селом пукло около 25 шрапнелїв, з тих над нашими і Кругляковими будинками пукло 6; поздрулювали нізлини з дахів, повибивали вікна і подірявили стїни. Меньше-більше справа мала ся так:

В ночи зі суботи на недїлю, не пригадую собі котрого то було дня, я був тодї на вартї. Патрулї російські сильно звивали ся — провадили зрабовану худобу. Досьвіта утїкали російські канонєри коло цвинтаря в улицю від Отоневич. В недїлю рано показали ся огнї в Беньківцях і Псарах (котрих щодня не бракло довкола по 10—14, облаки були вже потемнїли від димів) — то горіли млини і мости.

Около 6-тої години надійшла російська піхота від Беньковець через двір до гостинця і зачала ховати ся в шанцях поза кляштор. Шанцї були ще не зовсїм скінчені. Місцями укриті деревом, а місцями нї.

Перші почали стріляти з гармат Москалї. Кулї явкали понад село як коти і гонили на долинянські, дулибські і грусятицькі поля, відки очевидно зближала ся наша армія.

Люди перестрашені зачали утїкати до ям, котрі поукривали деревом, дошками і землею. То тривало около пів години. Люди, видячи, що кулї летять горою, повилазили з ям і виганяли худобу і свинї до садів, боячи ся огню. Також і ми вигнали пацята і 2 корови (одну стару корову і ялівку взяли Москалї). Дальше відчіпали вікна, двері і все, що було, виносили в сад. З того робили барикаду до входу ями, до котрої вхід був якраз звернений в сторону, відки стріляли Москалї.

Нараз загреміло з противного боку о много сильнїйше і куля прошила воздух понад наші будинки. Се був стріл нашої армії. Но і почала ся канонада з обох сторін. Люди до ям. Коли знова побачили, що кулї ідуть горою, люди повилазили на верх і приглядали ся, як то наші гранати трафляли в самі шанцї Москалів. Стовпи диму і пороху зносили ся з тих місць, а шрапнелї пукали у воздусї понад самими шанцями. Москалї почали рачкувати через збіже і утїкати з шанців.

Наші передні патрулї почали полем чимраз близше підсувати ся в село у віддаленю кількох кроків один від другого, згубивши ся в садах з очий Москалїв. Відтак почали іти вже відділами. Люди зрадївши повиходили на дорогу, не зважаючи, що гук канонів не устає, а кулї заєдно грають у воздусї — кожда своїм тоном. Аж тут нараз російська шрапнеля одна, друга, трета, четверта і так далї, так скоро зачали пукати над дорогою і дахами, що люди серед граду куль і зломків зелїза зачали ховати ся. Дехто попав. Ранило тодї троє людий і кілька штук худоби.

Так ми перебули той нещасливий день.

В осени битви в нас не було, тілько від Рогатина до Николаєва перейшли війска.

Отже ми вже позбули ся Москалїв, котрі нас рабували і били так, що ми вже не годні були витримати. Здавало ся, що конець сьвіта вже приходить.

Поздоровляю Вас всїх — до милого побаченя — Ваш брат

Івась.

—o—

ЯК ГОСПОДАРИЛИ МОСКАЛЇ В ЛЕЩАТОВІ, ПОВ. СОКАЛЬ.

Дорогий Мужу!

Лист від Тебе отримала. Дякую Тобі сердечно, щось за мене не забув. Може Господь вже змилосердить ся і положить конець тій страшній війнї.

В нашім селї стояло богато Москалїв і знищили село до послїдного. Конї і корови позабирали дармо, збіже, картофлї і капусту зовсїм знищили.

В Сокали довго били ся, заки Москаля вигнали. Довкола було видно, як горять села. Неодну ніч просиділа я при вікнї, бо думала, що треба буде втїкати до ями. Ми мали ями вже готові.

Москалї казали, що мають від свого царя розказ, щоби нищити і палити хати і збіжа. Полишили тільки голу землю.

Як наші війска стали їх бити, то Москалї, утїкаючи, нищили все до остатна. Цїлу ніч Москалї утїкали через наше село, аж земля трясла ся під тою поганию. Впинили ся аж за Гороховом. Там Москалї всї села попалили.

В пятницю о год. 3-ій Москалї втїкли з нашого села, а в суботу рано приїхала наша патруля. Як ми побачили наших жовнірів, то не могли натїшити ся. Ми їх відпроваджували гень аж за цвинтар і дякували Богу за доброту, що перейшла хмара і зійшло знова ясне сонце, якого ми ожидали через цїлий рік.

В нашій хатї сиділо при кінци трох старших Москалів, а наше помешканє було в коморі і в сїнях. Можеш знати, дорогий Мужу, що то не було добре. Не можу Тобі всего написати, бо те лихо діяло ся не один день, але цїлий рік. Нераз я втїкала зі своєї хати з дітьми, нераз мусїла на дворі ночувати. На менї тїло потерпало зі страху.

Але якось все прейшло і ми, Богу дякувати, жиємо і здорові.

Поздорвляю Тебе,

Твоя вірна жінка **Фотина.**

—o—

АРЕШТОВАНЄ КАЦАПІВ АВСТРІЙСЬКИМИ ВЛАСТЯМИ В ЛЇНИНЇ ВЕЛ.

Низше наведений лист писала Марія Джус (Лїнин вел., пов. Старий Самбір) до свого мужа Івана в Дітройт, Міш. Лист писаний 30. серпня 1915 р.

Дорогий Мужу!

Ми, Богу дякувати, здорові. Лист від Тебе отримала і дуже утїшила ся, що і Ти здоровий.

Торічної осени ми були у великім страху. Сама дивую ся, як ми те все перебули. В нас була велика стрілянина і бої через цїлу добу без перестанку. Гармати і машинові ґвери стріляли раз відразу. Одним словом сказати — цїле пекло. Не дай Боже, щоби ми мали ще раз такі часи переживати і видїти другий раз Москаля. Як би до того, борони Боже, мало прийти, то ми мусїли би утїкати на перед нашого війска. Який то дикий нарід ті Москалї, то не маєш понятя.

Наше село змінило ся до непізнаня. Так страшно його Москалї спустошили. У нас самих Москалї забрали всю пашу, конюшину (було її до 100 метрів), овес, жито, худобу, одним словом — все. За все те не заплатили нїодної копійки.

Австрійські власти арештували богато кацапів з нашого села: сьвященика і цїлу його фамілію (остало лише двох маленьких хлопців, то Москалї забрали їх до Росії, щоби виховати на яничарів), Ф. Марунчака, Г. Синишиного, С. Сенету, І. Піхура, І. Кальмука, І. Пуня, П. Кременя, С. Флячка з його сином і братом, дяка зі сином і других. Одним словом майже усїх кацапів. Як би хотїла всїх списати, то паперу не старчило би на се.

Щодо сїйби, то ми мало посїяли, бо Москалї через зиму все розікрали. Бульба вродила ся нам досить добра так, що маємо на зиму забезпеченє.

Андрій Бучкович таки дальше війтом, а Іван Ґерич писаром.

У нас холєри ще нема, але не треба вже гіршої холєри, які ті Москалї.

Гроші одержала, за котрі Тобі сердечно дякую. Як будеш мав коли який гріш, то пришли пізнїйше; на разі нам не треба, бо бульба зародила, а се нам на зиму вистарчить.

На тім кінчу писанє і здоровлю Тебе сердечно, до побаченя,

Твоя жінка **Марія.**

Іван Джус, присилаючи повисше наведений лист, дає отсе поясненє:

Кілько то тепер невинних людий з нашого села сидить по тюрмах. Арештували навіть таких, що не знають нумеру свого дому. А все те завинив місцевий піп-кацап. Були такі в селї, що людий перестерігали. Але де там, коли отчик закликали темняків до своєї кухнї, напували горівкою і гербатою з румом, щоби лише перетягнути їх на свою кацапщину. В нашім селї в Лїнинї вел. добре йому жило ся, бо нарід був темний і легко давав ся обдурювати. Як треба було, то лякав ще наших людий сіркою і пеклом.

І нинї неодин з них сидить за кару в тюрмах Талєрґофу або заплатив може і житєм.

І чиж нинї не маємо ще таких Юдів? Час найвисший пробудити ся зі сну і пізнати, хто ворог, а хто приятель. Гаразд!

Іван Джус.

В ДЕНЬ АНДРЕЯ.

Минулого року в сю пору жили ми сумними, сьвіжими споминами про московський наїзд на Галичину і Буковину, про цілковите знищенє українського народного житя, про арештоване й вивезенє на Сибір наших передових людий. Протягом року богато змінилось; російську армію прогнано майже цілком із занятих українських земель, привернено до житя українські інституції, почалось наново українське житє. Події наступають одні за другими і ми щодня вичікуємо чогось нового.

Та не діждались ми ще повороту наших заточенців з московської неволї на рідну землю. „Лічать вони в неволї дні і ночи і лїк забувають" — і вичікують дня, коли й вони вернуть до своєї давної працї. Лічить в неволї дні і ночи і митрополит грецько-католицької церкви в Галичині, ґраф Андрій Шептицький, якого іменини припадають саме на нині, 13. грудня.

З огляду на се, що про сього чоловіка, про його арештованє й засланє в глубоку Росію розписують ся вже цілий рік українські і чужі часописи, не від річи буде приглянутись, чим саме митрополит Шептицький був і є для нашого народу.

Прецінь не длятого саме український нарід його шанує, що він є митрополитом, хоч правда, чоловік на такім становищи зазнає пошани. Але, порівнуючи подібні становища инших людий, ми приходимо нераз до заключеня, що само становище ще не робить чоловіка заслуженим. Се вже залежить від особистих спосібностий, чи якийсь там чоловік вибєть ся на тім становищи, чи противно, не лише, що сам не заслужить ся, але ще й нанесе шкоду справі.

Андрій Шептицький обняв митрополичий львівський престол серед незвичайно тяжких відносин на галицькій Україні. Се були часи, коли польські верховоди завзяли ся ще в час приготовити все на цілковите знищенє українського народа. Одинока грецько-католицька церков, яка в тих часах мала розмірно найбільший процент інтелїґентних независимих Українців — духовенство — ще не була цілком під впливом польських політикерів, хоч Валені втягнув вже був і кардинала Сембратовича разом з Барвінським до „нової ери", себто до польського ягайлонського воза. Наслідком сього, а ще більше за часів короткого урядованя митрополита Куїловського, становище львівських митрополитів було дуже слабе. Здавало ся, що воно з кождим роком ще більше ослабне. І тому іменованє митрополитом Андрія Шептицького, потомка старинного українського роду, одначе спольщеного останними часами, не потїшало Українців. Ґраф Андрій Шептицький, хоч був уже перед тим епископом в Станиславові, ще не міг давати запоруки, що пійде згідно з українськими інтересами. Але сталось инакше.

Ґраф Андрій Шептицький зрозумів свою задачу. Передівсім взяв ся він усїми силами до приверненя поваги становища грецько-католицького митрополита. Всякі замахи польської шляхти і польських галицьких намісників Андрій Шептицький умів відперти. Се не була хитка фіґура, як його попередники, але постійний характер, сьвідомий своїх прав і обовязків. Ми пригадаємо лише цісарський побут у Львові (1903. р.), коли то намісник Пінїнський уложив був плян цілковитого зіґнорованя Українців у Львові. Тоді митрополит Шептицький своєю поїздкою до Відня помішав усї пляни Пінїнського, бо цїсар, підчас свого короткого побуту у Львові, просто з двірця поїхав до катедри св. Юра, а щойно опісля до римсько-кат. катедри. Від тоді повага і значінє львівського грецько-католицького митрополита були вже усталені і зростали з року на рік, а з тим зростала і повага грецько-католицької церкви в Галичині. Зі зростом значіня в краю йшло в парі значінє митрополита і в рішаючих кругах у Ватикані, бо заходами митрополита Шептицького утворено два нові грецько-католицькі епископства, а то в Злучених Державах Північної Америки і в Канаді, а кромі сього апостольский вікаріят в Боснї. Загалом Рим почав цілком инакше дивитись від тоді на грецько-католицьку церков, яку довгі часи віддав був під впливи чужинців: в Галичині Полякам, а в Америцї Айришам. Се було й причиною, чому горстка українських грецько-католицьких сьвящеників в Америцї мусіла дійти аж до звісного клича „Проч з Римом". Що сей клич був тодї оправданий, се признав, а навіть одобрив найбільше інтересований грецько-католицький епископ. Але часи, а з ними і відносини змінились завдяки митрополитови Шептицькому. Правда, у виборі людий на вироблені ним становища не мав з початку митрополит Шептицький щастя, як се ми добре відчуваємо нині в Америцї, але опісля вже сих похибок у него не було. Розумний чоловік учить ся і на власних похибках.

Сї заслуги митрополита Шептицького на церковнім поли зробили його великим в очах Українців греко-католиків і вже тесаме вистарчає, що імя митрополита Шептицького буде похвально згадане в історії. Одначе український нарід бажає нині ще чогось більше від своїх церковних провідників, а саме сього, щоби і церков і вони підпомагали розвій народного житя. Тоді ся церков стає важним чинником в народі. Се зрозумів митрополит Шептицький. І тому він все старав ся йти згідно з інтересами українського народа, хоч часи були незвичайно тяжкі.

Пригадаємо, що сейчас по його вступленю на престол почала ся завзята, радикальна в основах, боротьба українського селянства з польськими дворами за економічне визволенє. Перший епізод сеї боротьби — се звісний страйк в 1902. роцї. Се була в тодішнім понятю певного рода революція селянських мас. Консервативні елементи підняли крик: „Поліція, війско — бо воскресне Гайдамаччина!" Грецько-католицька церков, на чолї котрої стояв митрополит Шептицький, прихильно віднесла ся до сеї справи, а про се сьвідчить факт діяльної участи грецько-католицького українського духовенства. В той спосіб церков не лише не потерпіла серед сього заворушеня, але її вплив скріпив ся.

У всїх инших проявах національного житя брав митрополит також діяльну участь. Пригадаємо тут коротко: діяльне попиранє руху за виборчою реформою до австрійського парляменту і депутацію під проводом митрополита до цїсаря в тій справі; дальше: попиранє боротьби за український університет, зложенє митрополитом кавції за увязнених українських академіків і промову митрополита Шептицького, виголошену в палатї панів у Відни в справі університету. В найновійших часах не спускав Шептицький з ока нї одної політичної справи, попираючи її або явно або так, що про се ніхто навіть не знав. Пригадаємо тут лише поміч при виборчій реформі до галицького сойму минулого року.

Кромі діяльности на церковнім і народно-політичнім поли ми бачимо діяльність митрополита Шептицького на чисто культурнім і гуманнім поли. Українська штука, яка находить ся щойно в пеленках, знайшла горяче попертє з його сторони. Не лише що він закуповував ріжні твори штуки наших артистів і в той спосіб давав їм можність істнованя, але рікрічно роздавав кільканайцять стипендій на вихованє українських малярів, різбарів, співаків і музиків. Шептицький зрозумів, що нарід, який хоче мати будучність, потребує не лише політичної свободи, але також культури і сильних одиниць. Вершком його добродійности на культурнім поли було заложенє Національного Музею у Львові, для котрого купив величаву палату і рідкі памятники української історичної штуки і культури. На се видав Шептицький около два мільони корон.

Не забував він також і на людську сторону житя. Українська шкільна молодіж, яка в голоді і холоді здобуває собі осьвіту, знайшла в особі митрополита свого опікуна і добродія. Пригадаємо лише бурсу удержувану його коштом, підпомаганє ріжних инших бурс і інститутів, як: Товариства Педаґоґічного, С. С. Василіянок у Львові і ин., котрих годі вичисловати.

Ми хотїли лише коротко представити сю працю для українського народа, яку вложив митрополит Шептицький. Тому ми зрозуміємо, чому цілий український нарід шанував і цінив його і чому вороги українського народа ударяли передівсім на него. Се було й причиною, чому підчас наїзду російської армії митрополит Шептицький був першою жертвою російського варварства.

Згадуючи нині про митрополита Андрія Шептицького, в день його іменин, мусимо отверто сказати, що він умів получити своє становище, яко голови грецько-католицької церкви в Галичині, зі становищем доброго Українця і людяного чоловіка. Похибки, які він робив, зістали затерті його величезними заслугами. І сї заслуги український нарід вже оцінив і складає йому пошану. А в день його іменин можемо висловити наше щире бажанє, щоби він як найскорше вернув на рідну землю, бо вона його потребує в теперішних часах більше ніж колинебудь. І друге бажанє: щоби митрополит Андрій Шептицький був ясним приміром для тих, котрі денебудь займають становище, подібне як він. Але до сього треба мати розум, образованє, охоту до праці, серце і чистий характер, якими відзначає ся митрополит ґраф Андрій Шептицький. Многая лїта Йому!

З НЕДОЛЇ ГАЛИЦЬКИХ ЗБІГЦІВ В РОСІЇ.

—о—

Коли Москалї побачили, що їх пановане в Галичині кінчить ся і що треба їм забирати ся, відки прийшли, розвинули вони велику аґітацію серед наших селян, намовляючи їх, щоби кидали рідну землю і з родиною та движимим добутком забирали ся разом з московською армією до Росії. Сю аґітацію провадили передівсім москвофільські сьвященики, московські урядники і жандарми та москвофільські ґазети, головно „Голосъ Народа", який безплатно тисячами розкидували поміж селян. Всї ті московські наймити обіцювали притім темним селянам, що велика Росія не дасть їм загинути, що там серед своїх жде їх красша доля ніж тут в Галичині. Між сільським народом ширили вісти, що „Ґерманцї" (Нїмці) всїх мущин вивішують, а безборонним жінкам вирізують груди та зрівнують з землею цілі села.

Приманою красшої долї та поширенєм трівожних, неправдивих вістий про поведенє австрійських і німецьких війск з нашими селянами вдало ся Москалям зворохобити тисячі і тисячі селян, які, оставляючи все на Боже провидінє, пійшли з московськими військами. В дуже многих случаях Москалї силою виганяли селян з їх осель — і силою прогнаних селян є може найбільше. При сїй нагоді треба піднести, що Москалям вдала ся їх штука тільки в москвофільських громадах, зглядно в повітах, де москвофіли до часу вибуху війни мали впливи; з українських сіл, зглядно з українських повітів наші селяни нї обіцянками нї пострахом не дали ся заманити до Росії.

Тепер ціла европейська Росія за боєвим фронтом, а навіть західна часть Сибіри, аж роїть ся від збігців. Після побіжних обчислень російських ґазет число всїх збігців є 12 мілїонів душ. Найбільше між ними є певно українських селян з Волини, з Холмщини, з Підляша, відтак польських селян з Польського Королївства, Литовців з Литви, Лотишів з Прибалтійського краю і Жидів з земель, які нині є в руках німецьких і австрійських. Ніхто — кромі державної служби і православних попів — з тих нещасних жертв царського пановання не покинув добровільно своїх хат, бо всїх їх силою вигнали козаки, пускаючи при сїм з димом цілі села. Неописана нужда панує між сими примусовими збігцями. Всї зелїзничі двірцї є ними завалені, по цілій Росії котить ся безперервна филя винуждїлих і обдертих жертв московського способу веденя війни, по улицях більших міст таборують непроглядні тисячі бездомних збігців; приміром в самім Петроградї є їх нині около один мілїон душ. На лицях усїх збігців видко безмежну розпуку, бо всїм заглядає голодова смерть в очи.

Між тими збігцями є около триста тисяч галицьких Русинів, головно з москвофільських околиць краю, як Лемківщина, Сянїччина, Турчанщина, Жидачівщина, Равщина, Жовківщина, Каменеччина, Брідщина, Радехівщина, Золочівщина і Зборівщина; з инших околиць краю є хиба поодинокі села або поодинокі люди. Є мущини, жінки, старцї і дїти. Живуть доси під голим небом в кількох таборах східної части Волини. Найбільший табор для галицьких збігців знаходить ся в державних лїсах в Шуйкові коло Рівного; є там около 30 тисяч душ. Всї вони сплять на студени, виставлені на вітер і дощ (бараків нема) і гинуть щоденно цїлими сотками на ріжні пошестні недуги, а то прямо і з голоду. З причини браку паші вигибає і худоба, яку збігцї забрали з собою.

Російське правительство є нині безрадне супроти тої потопи людий, яку само спричинило. Вправдї в послїдних часах признало воно 15 копійок денно запомоги на одного збігця, але ся запомога з огляду на дорожню не вистарчає навіть на найконечнїйшу поживу. Лікарської опіки нема ніякої. Богато селян з розпуки кінчить самовбийством, вішаючи ся на першій лїпшій галузи. Нерідкі є і случаї божевільства — особливо серед жінок. Були случаї, що жінки, не могучи знести страшних терпінь, кидали свої дїти в став, а відтак кидали ся за ними самі у воду... Здоровійших мущин забирають Москалї силою до копаня шанців або до робіт у військових фабриках, при чім ні жінка ні дїти не знають, куди вивозять їх чоловіків і батьків. Так виглядає в дійсности захвалюваний московський рай. Тепер богато селян москвофілів закоштують самі сего „раю" і певно раз на все вилїчать ся зі всякої прихильности до Росії та будуть до смерти проклинати москвофільських інтеліґентів, які їх доси туманили.

З волинських таборів для галицьких збігців раз-враз передирають ся ночами селяни крізь боєві лінії. Кождий з них виставляє своє житє на небезпеку, але волїє знайти смерть від кулї, ніж дальше жити житєм диких племен.

Страшна будучність жде тих, що не можуть вернути. Російське правительство зарядило перенесенє деяких таборів з Волини за Днїпро в глубину Росії. Гонять їх пішки або перевозять зелїзницями в товарових ваґонах. Уряд не знає, де їх примістити і збігцї безнастанно скитають ся по безмежних просторах Росії, при чім місцева людність відносить ся до них найчастїйше дуже неприхильно. Голод і холод, туга за рідним селом і за своїми — давно розвіяли надію на московський рай. Кождий з них бажав би на крилах вернути до Галичини...

Не гараздують і москвофільські інтелїґенти. Доки їх потребувала Росія яко своїх аґентів, доти їх піддержувала і оплачувала. Нині, коли з Галичини викинено Москалїв, Росія їх більше вже не потребує і гонить москвофільських інтелїґентів в далекі східні ґубернії. Та сих нам не жаль, вони на таку долю вповні заслужили; жаль нам тільки їх жертв — наших селян, і австрійське правительство повинно вже тепер всїми способами улекшувати поворот наших селян збігців. Москвофільство між збігцями певно пропаде безповоротно і кождий зі збігців, котрий там на місци покоштує московських „гараздів", остане до смерти найбільшим ворогом Росії.

(З львівської „Свободи").

ПРИ ВСЯКИХ НАГОДАХ: НА ВІЧАХ, НА ЗБОРАХ, ПРИ РОБОТІ, НА ЗАБАВАХ, НА ВЕСІЛЯХ, ХРЕСТИНАХ І Т. Д. ПАМЯТАЙМО ПРО ЖЕРТВИ ТЕПЕРІШНОЇ ВІЙНИ У НАШІМ РІДНІМ КРАЮ ТА ЗБИРАЙМО ЯК НАЙБІЛЬШЕ ЖЕРТВ НА ТУ СЬВЯТУ ЦІЛЬ НАРОДНУ.

Українські Січові Стрільцї.

„ЛИСТ З ПОЛЯ".

(ВІД ВЛАСНОГО ВОЄННОГО КОРЕСПОНДЕНТА).

(Право передруку застерігає собі автор).

—о—

Жовнїр, що є в боєвій лінії, називасть ся загально: жовнїр в поли. І як хто хоче коротко сказати, що дістав лист від такого жовнїра, то говорить, що одержав „лист з поля".

На такі листи чекає кождий поза боєвою лінією, наче каня на дощ.

І от сьогодня дістаю лист з поля від свого брата, Українського Січового Стрільця.

Вибираю з него вістки загального характеру, щоби подїлити ся ними з шановними читачами американської „Свободи".

По смерти славного четаря стрілецького, Івана Балюка, з сотні Вітовського, став заступником сотника четар Яремкевич, технїк зі Львова, що ще далеко перед війною належав до першого українського січово-стрілецького гурту у Львові, який основано в часї балканської війни 1912. р. під проводом львівського академіка, тепер стрілецького сотника Івана Чмоли. — Та не довго оставав тов. Яремкевич на сїм почеснім становищи. Балюк погиб 27. серпня підчас проломлюваня російської боєвої лінії над рікою Золотою Липою, в Заставчу. Четар Северин Яремкевич погиб в боях над рікою Стрипою в половині жовтня, підчас довгої канонади московської. Українські Січові Стрільцї стояли тодї і боронили свойого відтинку фронту через цілий тиждень під безперестанною стріляниною з московських гармат. Четар Яремкевич погиб від шрапнеля. На його місце став заступником сотника студ. технїки, Зелений. Він попав перед кількома днями в полон. (Лист датований: Бараки під боєвою лінією 7. падолиста 1915).

На стрілецькім відтинку боєвої лінії були недавно знова через кілька днів завзяті бої. А потім успокоїло ся. Тоді перенесено Українських Січових Стрільців з першої лінії окопів трохи в зад, до резервових окопів, коло котрих побудовані бараки. Се заслужений завзятою обороною свого фронту — короткий відпочинок. Лист, який я одержав, писаний якраз в бараках, де перебували Стрільцї яко резерва.

Останні стрілецькі бої були вповні успішні: Москалї викинені на другий беріг ріки Стрипи. В сих успішних битвах брали участь два курінї першого полку Українських Січових Стрільців. Бої були завзяті, тож не диво, що кожда стрілецька сотня має якісь втрати. В сотні Вітовського убили Москалї кількох Стрільців, а більше взяли в полон. Останними часами стратила та сотня кількох інтелїґентних хлопців, що бороли ся від початку війни і все були в поли.

„Нині впав сніг — пише брат. — Робить ся холодно. Ми по трохи мерзнемо. Дістаємо часописи — се наша розрада. Що там у Відни діє ся, далеко від боєвої лінії, де не чути страшного свисту ґранатів і шрапнелів? — „Добре, що тут Тебе не було".

А у Відни в тім самім часї йде театральне представленє „Оповіданя Гофмана". Поперед очи пересувають ся товпи гуляючої молодїжи, співаючі ляльки, венецькі забави і куртізани, чорні чарівники, розгульна забава в німецькій корчмі. Пишні строї, чудові співи, дібрані декорації, червоні-шкарлатні опони... Ненадійно, посеред того усего менї приходить на думку, що на дворі дощ і вітер і темрява, а Стрільцї сидять в окопах. Стає якось ніяково, якось совісно, що я не межи ними. І хоч мій ум вже давно полагодив ту справу, то я сього почутя, немов якоїсь вини, наче оскорбленя когось невідомого — не годен позбути ся.

Ростислав Заклинський.

Відень, 14. падолиста 1915.

ВПЕРЕД!

Де вчора ще бреніла сталь
І начиняла землю вщерть,
Де було глянеш в синю даль —
Усюди смерть, усюди смерть.

Де вчора ще під гук гармат
Гудів, ридав зелений ліс,
Де йшов на нас і кат і брат
Та за покосом клав покіс...

А нині тихо, тихо тут,
Хиба пташина де бренить.
Вертає люд у рідний кут,
Сльозами згарища гасить.

Р. Купчинський.

"SVOBODA" (LIBERTY)
the Ukrainian newspaper
published three times a week: Tuesday, Thursday and Saturday by Ukrainian National Association at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Established 1893.

JOSEPH STETKEWICZ, editor
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ANDREW SAWKA, manager
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as second-class matter March 30, 1911, at the Post Office at Jersey City, N. J., under the Act of March 3, 1879.

SUBSCRIPTION:	ПЕРЕДПЛАТА:
In United States: $2.00 per year, $1.00 per 6 months, 0.75 per 3 months	В Злучених Державах: на рік $2.00, на пів року $1.00, на 3 місяці 0.75
In Jersey City, Canada and other foreign Countries: $3.00 per year, $1.50 per 6 months, $1.00 per 3 months	В місті Jersey City, до Канади і других країв: на рік $3.00, на пів року $1.50, на 3 місяці $1.00
Single copy 3 cents.	Поодиноке число 3 центи.

За кожду зміну адреси платить ся 5 центів.

Адреса: SVOBODA
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Всі моні-ордери і чеки треба виписувати на адресу „Svoboda".

При висиланю замовленя належить долучити моні-ордер або чек.

Число телефону 498 Jersey City.

За всі оголошеня поміщувані в „Свободі" редакция не відповідає. — Рукописий не звертає ся.

З НАРОДНОГО ЖИТЯ.

—o—

(Дописи).

Чому не вдав ся вечерок в Клівленд, О.

Одно товариство в Клівленд, О., приготовляло вокально-музичний вечерок на дохід оборони Мирослава Січинського, але до того взяли ся такі люди, що не мають ніякого значіня серед нашого загалу. І тому то вони не можуть притягнути людий, хочби не знати, які кличі кидали. А дальше, галя на вечерок була неприступна, що наш загал цілком не знав, де вона є. А ті, що співали, то не мають понятя о співі. А люди, котрі були на тім вечерку, то так курили, що кождий мусів втікати з галі. І тому то ми не можемо ходити на забаганки незнаних загалови людий. А як ми не йдемо, то вони нас ганьблять. Нехай наперед себе зреформують, нехай будуть звичливими і культурними людьми, а тоді загал їх певно послухає.

П. Ц.

—o—

Заложенє читальні в Бутлєр, Па.

За ініціятивою кількох щирих одиниць відбули ся дня 5. грудня б. р. в Бутлєр, Па., народні збори, на котрих основано читальню „Просьвіти" ім. Т. Шевченка. Збори відбулись надсподівано гарно. До читальні вписало ся на раз 27 членів і члениць, а вступного зложили $9.00.

Зваживши так пекучі потреби і вимоги нашого народа під теперішну хвилю, гадаю, що наша братія, котра цілими літами вилежувалась спокійно під божим сонцем, не даючи знаку найменьшого житя, протре очи та возьметь ся щиро до спільної праці, котрої то наша народна справа так богато тепер від нас вимагає. Тож, брате і сестро, ставай на витичених шлях. Ставайте в ряди членів читальні „Просьвіти". Ставайте всі, старі і молоді. Ставайте зараз! Не відхрещуйте ся від такої красної і пожиточної цїли, до якої стреміти-ме наша читальня. Пробудіть ся! Скиньте вже раз тую байдужність з себе, та причиніть ся до народного діла. Нехай мати усміхнеть ся — заплакана мати.

На уряд читальні „Просьвіти" ім. Т. Шевченка в Бутлєр, Па., вибрані: Медвідь Никола, голова; Кінаш Никола, заст. голови; Лїґашевський Андрій, касієр; Марків Михайло, заст. касієра; Вульчин С., секретар; Лончина Петро, заст. секретаря; Мисак Михайло, бібліотекар; Фігас, Пар. і Бобак К., заст. бібл.: Винник Никола і Віщук Іван, контрольори. Вступ до читальні 50 цнт. для мущин, а 25 для женщин. Вкладка 20 цнт. Сходини що середи, пятниці і неділі.

С. Вульчин.

Брак народної сьвідомости в Ст. Джозеф, Мо.

Живе тут наших Українців около 200 осіб, але ті Українці не признають ся до Украіни, а як побачать члена У. Н. Союза, то утікають від него. А боять ся тому, бо той член хоче їх орґанізувати до нашого братства, а там є єдність і рідний дух.

Як коли завить ся агент якої чужої асекурації, то його обступлять довкола, як свого батька і дають по 5 долярів вступного, бо він обіцює золоті гори, хоч то все неправда. А тут в нашій місцевости є товариство в нашій мові, прочитаєте статут в рідній мові, як маєте поступати і що робити.

От якби то гарно було, якби в кождій місцевости було товариство мущин або жінок. Якби познакомились один з другим, то би мав товариство як свого брата і веселійше було би жити, бо і сьвятий день перебув би в добрій розмові з товаришами.

Дорогі Українці зі Ст. Джозеф! Прошу Вас, не втікайте перед народною орґанізацією, бо то на чужині треба також розуму вчити ся. Станьте і Ви членами Українського Народного Союза, а не пожалуєте. Ви пізнаєте, в чім правда і пізнаєте, чим Ви є. Отримаєте ґазету „Свободу" і дізнаєте ся богато цікавого, як маєте поступати і як цінити свій нарід і як працювати для рідної справи.

Тому прошу Вас, Українців зі Ст. Джозеф, прийдіть на галю до Н. Миханка 19. грудня і станьте членами відділу 355 і членами У. Н. Союза, а лекше стане Вашому серцю, бо пізнаєте, що Ви сповнили свій обовязок.

Стефан Юркевич,
з 355 відділу У. Н. С.

Концерт в честь митрополита Шептицького в Джерзи Сіти, Н. Дж.

Передвчера (в неділю 12 с. м.) відбув ся тут концерт в честь митрополита гр. Андрія Шептицького, устроєний місцевою гр.-кат. парохією. Простора церковна галя була виповнена місцевим українським народом. Прибули мущини, женщини, хлопці, дівчата і дрібна дітвора; прибули всі наче одна родина, щоби своєю присутностию на концерті засьвідчити свою любов і пошану до свого найвисшого князя церкви, до свого великого народного провідника в старім краю, до свого найбільшого добродія, заступника і покровителя.

На програму сього концерту зложили ся ось-такі точки: 1. Гимн американских Українців „Далека ти а близька нам, кохана вітчино" — відсьпівав місцевий мішаний хор в супроводі фортепяна. 2. „Пеан Мученику", вірш уложений п. Петром Журавецьким — віддеклямував сам автор. 3. „Гетьмани, гетьмани", барітонове сольо Лисенка в супроводі фортепяна — відсьпівав п. Мих. Микитишин. 4. „Вязанка народних пісень" (Не згасайте, ясні зорі, Ой лупцув обруч, Дівча в сінях стояло) — відсьпівав хор мішаний. 5. „Дещо про Митрополита гр. Андрея Шептицького", відчит — виголосив місцевий парох, Впр. о. совітник А. Улицький. 6. „Не плакати нам" — відсьпівав хор мішаний в супроводі фортепяна. 7. Скрипкове сольо в супроводі віолїнчелї і фортепяна — відограли пп.: Мих. Климко (скрипка), Ярослав Гундич з Ню Йорку (віолїнчеля) і Мирон Корикора (фортепян). 8. „Поставали козаченьки" і „Чом, земле моя" — відсьпівав хор діточий в супроводі фортепяна. 9. „Рідна мова", І. Воробкевича — віддеклямувала Оленка Кирчів. 10. „Де ти бродиш", дует М. Л. Кропивницького в супроводі фортепяна — відсьпівали п-ні Юлія Климко (сопран) і п. Мих. Микитишин (баритон). 11. „Не пора" і „Ще не вмерла" — відсьпівав хор мішаний враз із присутною публикою. Хорами диригував місцевий дякоучитель п. Михайло Климко, а фортепяновий супровід обняв п. Мирон Корикора з Ню Йорку.

Цілий концерт випав зовсім поправно — далеко ліпше, ніж дехто сподівав ся... На першім місці треба би поставити маленьку Оленку, донечку п. К. Кирчова, котра поволи, виразно, голосно і милозвучно віддеклямувала звісний стишок Воробкевича „Мово рідна, слово рідне, хто вас забуває, той у грудях не серденько, а лиш камінь має". Слова сього віршика западають у душу самі через себе, а коли їх виголосить розумно і з чутєм така мала дитина, як Оленка Кирчів — то тоді вже справді треба людини з камінним серцем, аби тими словами не зворушила ся. Солістка п-ні Юлія Климко орудує голосом мягким, шовковим і через те симпатичним. Басово-барітоновий голос п. Михайла Микитишина є тут в цілій околици знаний; ним всі любують ся. Високі тони в соло „Гетьмани" п. Микитишин атакував сильно і відважно — видно, що вже не перший раз на сцені... Хори мішані і діточі були добре зіспівані, а се вже заслуга п. дірігента, котрий видно не жалує часу і труду, аби з рідною піснею запрезентувати ся на чужині як слід. Фортепяновий супровід в кождім кусники достроював ся дуже добре до співаків, а се знак, що п. Корикора розуміє своє діло. Вірш „Пеан (сьвяточна, похвальна пісня) Мученикови", уложений і віддеклямований п. Петром Журавецьким, був гарний, достроєний до хвилі і виголошений на загальне вдоволене публики. Відчит про митр. Шептицького о. сов. Улицького обробив дуже цікаво й оригінально і тому всі участники слухали його з великим заінтересованєм. (Сей відчит за дозволом о. Улицького поміщено в слідуючім числі „Свободи". — Ред.)

Цілий концерт робив враженє щиро родинного сьвята, а що не було на нім ніяких „фаєрверків", то всім людям доброї волі зовсім подобав ся; бо відповідав якраз своїй цїли. Публика заховувала ся цілком поправно (хоч місце в церковній галі не дуже відповідне на більші концерти), а се видимий знак, що люди знали, по що на той концерт ішли і кого на нім хотіли пошанувати.

Вступ на концерт був мінімальний: по 25 центів від дорослих, а по 10 цнт. від дітий. Дохід призначений на „Сибіраків" (наших Українців, засланих на Сибір). З такого маленького вступу не могла призбирати ся велика квота, але всетаки наші бідні родимці, „освобождені" з „австрійської неволі" московським царем і вивезені ним з рідного краю в далекі північні сторони Росії, дістануть пару центів на хліб і одежу. За ті центи для голодних і посинілих зі студени наших галицьких „Сибіраків", належить ся особна подяка аранжерам і виконавцям сього концерту, зглядно місцевому душпастирови Впр. о. совітникови Улицькому.

Гість.

ВІД ПРОСЬВІТНОЇ КОМІСІЇ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

ВП. РОДИМЦІ!

Ніхто не є всилі вірно оповісти, а тим меньше описати, які тяжкі часи переживають наші рідні батьки, брата і сетри та дрібні діточки у старім нещаснім Вітчині. Страх і жаль огортають душу кождого, коли слухаєм чи читаєм в газетах про ту їх нинїшну долю! А що-ж, як би бачити те все на власні очи?!...

А ВОНИ, НАШІ НАЙРІДНІЙШІ, — ВОНИ САМЕ Є ЖЕРТВОЮ ТОГО МОРЯ НУЖДИ І НЕДОЛІ, ТИХ НЕЗЛІЧИМИХ ТЯЖЕНЬКИХ МУК І ТЕРПІНЬ!...

І нині навіть найтвердше серце мякне для тих нещасних! Нині навіть чужинець рад би полекшити їх недолю та йде їм з помочию по своїй змозі. **А МИ, РІДНЯ ЇМ КРОВЮ! Що-ж ми винні для них нині?!... МИ ВИННІ ПОСЛІДНИЙ КУСНИК ХЛІБА ЇМ ВІДДАТИ, А БОДАЙ ЙОГО З НИМИ ПОДІЛИТИ!...**

І богато з вас, Родимці, так і робить, — але чи всі?!...

У такий то час і Просьвітна Комісія У. Н. Союза рада би з серця докинути хоч би вдовину лепту для тих жертв воєнної долі.

Та, на жаль, Просьвітна Комісія бідна на гроші, тож і грошевої помочи і найбіднїйшим у неї не дістати... А РАДА БИ З ЦІЛОЇ ДУШІ!...

Щоби всетаки чимось причинити ся для помочи Вітчині, Просьвітна Комісія рішила ся на таке:

В користь наших найкрасших синів України, що добровільно йдуть на смерть за її долю і волю, для наших СІЧОВИХ СТРІЛЬЦІВ — віддає Просьвітна Комісія свої видавництва, які до нині придбала; а в користь тих немічних старців-батьків, тих безпомічних калік, вдів і сиріток, тих всїх, що нині там без хліба і хати, — хоче Просьвітна Комісія збирати-заробляти центи в той спосіб, що ВИСИЛАТИ-МЕ СВОГО ДЕЛЄГАТА З ПОУЧАЮЧИМИ ВІДЧИТАМИ ТА СЬВІТЛЯНИМИ ОБРАЗКАМИ ПО ВСІХ, ХОЧ БИ НАЙМЕНЬШИХ ПЛЕЙЗАХ У ЗЛУЧ. ДЕРЖАВАХ, ДЕ ЖИВУТЬ УКРАЇНЦІ.

В сїй справі відзиває ся Просьвітна Комісія до Вас, Родимці, о поміч і поперте. І так:

Кождий Заряд наших церков, кождий уряд Відділів якоїнебудь центральної орґанізації, кождий Комітет вічевий, вечерковий, балевий і т. п. — нехай лиш пише до Просьвітної Комісії У. Н. Союза, КІЛЬКО І КОТРИХ з низше поданих книжок йому вислати для розпродажі чи то в церкві, чи на вічах, мітинґах, нарадах, чи на вечерницях, балях, весїлях, хрестинах і т. п., чи й просто по хатах, — а Просьвітна Комісія сейчас вишле йому замовлені книжки за власною почтовою оплатою, З ТИМ ЗАСТЕРЕЖЕНЄМ, що зібрані за книжки гроші має вповні відіслати до Просьвітної Комісії (Prosvita, 83 Grand St., Jersey City, N. J.), — доносячи окремо карткою, хто заняв ся розпроданию книжок і „Цьвітки" — на дар для Українських Січових Стрільців.

Нерозпродані книжки треба звернути в добрім стані назад Просьвітній Комісії У. Н. Союза.

Сю роботу віддасть ся і поодинокій чесній людині, але не безпосередно а посередно через один який з висше згаданих Зарядів, Урядів чи Комітетів.

На ою цїль призначують ся отсї видання:

Американські трости. — Ковбок. (Казка.) — Еміґранти. — Дні нашої слави і недолі. — Ціна ... 15 цнт.

Богдан Хмельницький в Галичині (2 ілюстрації). — Письмо (6 ілюстраций). — Фляшка горівки. — Не в добрий час (4 ілюстрації). — Дні нашої слави і недолі. — Ціна ... 15 цнт.

Вода в природі. — Умірковании па щирий. (В. Винниченко). — Заграй. — Останки „Фортуни". — Дні нашої слави і недолі. — Ціна ... 20 цнт.

Де любов, там і Бог, оповідане. — Ціна ... 10 цнт.

Збірка оповідань. — Пятка. — Евшан-зіле. — Безробітє. — Павло. — В суді. — Чорт і Микитиха. — Бокачка. — Милосердиста. — Слон і чоловік. — Добра дочка. — Ціна ... 20 цнт.

Історія заложеня Злучених Держав Північної Америки. — Самсон. — До тих, що сьміють ся з пяної людини. — Як Сaiкo щось по ночи водило і що то було? (1 ілюстрація). — Бог на землі (Індійська казка). — Свати. — Дні нашої слави і недолі. — Ціна ... 15 цнт.

І. Лист шинкаря до люципера і відповідь. ІІ. Про альюголь. — Ціна ... 10 цнт.

Огонь на услугах чоловіка (3 ілюстрації). Становище пяниці. — Янко Музика. — Свинячий син. — Дні нашої слави і недолі. — Ціна ... 15 цнт.

Орлеанська дівчина. Историчне оповідане про французьку героїню Іванну д'Арк. — Ціна ... 20 цнт.

І. Про Шевченкові твори. ІІ. Оферма. — Ціна 20 цнт.

Про альюголізм. — Ціна ... 6 цнт.

Про Христофа Колюмба та відкрите Америки (2 ілюстрації). — Закон не опанить пянства, тільки виховане. — Ріп Ван Вінкель (Вашінгтон Ірвінг). — Дні нашої слави і недолі. — Ціна ... 15 цнт.

Різдвяна ніч (в 10 образками). — Ціна ... 10 цнт.

Сьвято весни. — Ворог між нами. — Христос Воскрес. — До часу збанок воду носить (2 ілюстр.) — Тополя (1 ілюстрація). — Мати. — На Великдень. — Старинний звичай. — Дні нашої слави і недолі. — Ціна ... 20 цнт.

Сільська вчителька, оповідане. — Ціна ... 10 цнт.

Тарас Шевченко (17 ілюстраций). — Ціна ... 20 цнт.

Що то є книжка? — Початки козаччини (в 5 образками). — Козачий кістяк. — Кіндрат Бубненко-Швидкий. — Дні нашої слави і недолі. — Ціна 20 цнт.

Як закладати читальні і вести бібліотеки. — Чому рік має 365 днів. — [illegible] — Алькоголь, повільна отруя. — [illegible] — Чотири дні. (Всеволод Гаршин). — Заповіт Ярослава Мудрого. — Дні нашої слави і недолі. — Ціна ... 15 цнт.

Ілюстрована збірка. Вуси (3 ілюстрації). — Катерина (3 ілюстрації). — Нін і Семіраміда (2 ілюстрації). — Лист турецького султана Запорожським козакам. — Відповідь Запорожських козаків турецькому султанови (1 ілюстрація). — Алькоголізм і діти (ілюстрація). — Ціна ... 20 цнт.

Проти алькоголю. — Чудні двері. — Ціна ... 20 цнт.

Гаси огонь поки не розгорів ся. — Одно слово. — Підчас слідства. — Пороги. — Філимон і Бавкида. — Пяниця. — Молоко. — Найважнійші гігієнічні правила. — Швець в раю. — Ціна ... 20 цнт.

Дальше 12 чисел „Цьвітки" з 1914. року, і 9 чисел „Цьвітки" з 1915. р., в яких містять ся дуже гарні довші оповідання як: „Лис Микита", „Подорожі Сіндбада-Морехода", „Записки недоброго хлопця" та коротші як „Харитя", „Коралї", „Украла", „Верба і зірка", „Сашко", „Ялинка", „Школяр", „Олеся"; — штучки театральні: „Вінок на могилу Т. Шевченка", „Тарас дитина", „Збиточники"; — розвідки про Тараса Шевченка, про Ів. Франка, про наших співаків-кобзарів і т. п.; — богато цікавих, веселих та поучаючих казок, байок, сьміховинок, загадок та ріжних ілюстрацій; — богато гарних віршів і понад 20 кількa пісень під нотами. — Кожде майже число „Цьвітки" є для себе цілостию, тож кожде число можна зокрема купити, щоби й самому старшому прочитати, а й діточок до того приучувати.

Ціна поодинокого числа „Цьвітки" виносить 10 цнт.

В замовленях вистарчає подати заголовок (титул) книжочки і скількість, а з „Цьвітки" лише скількість чисел.

Щодо ПОЇЗДКИ З ВІДЧИТАМИ, то делєгат Просьвітної Комісії в слушнім часі проголосить в часописях і зокрема письмою-листом заздалегідь повідомить бодай когось одного в дотичнім плейзі, що того а того місяця і дня буде міг приїхати у той а той плейз з відчитом.

Обовязком наших родимців по плейзах, головно місцевих народних провідників, а й тих, котрих окремо повідомить ся, буде: Заінтересувати тою справою як найширший загал у своїм і у сусїдських плейзах, відтак вибрати із всїх у їх плейзі гуртків, товариств і братств спільний один комітет, який би заняв ся устроєнєм такого збору.

Як і де переводити такі збори на згадану цїль — у тім лишаєть ся дотичним Комітетам цілковиту волю. Одно тільки конечне: щоби в гали, в якій мають відбути ся збори, знаходила ся бодай одна електрична лямпа, бо без електрики не можна відчитів ілюструвати сьвітляними образками.

Гроші зібрані на таких зборах має дотичний Комітет відіслати вповні на висше згадану цїль і на висше подану адресу.

По близші вказівки у всїм повисшім належить відносити ся на адресу:

DMYTRO ANDREYKO,
P. O. Box 234, Jersey City, N. J.

Просьвітна Комісія має повну надію, що Ви, Родимці, одобрите такі гадки і поможете як найуспішнійше їх перевести в діло. Тимбільше, що таким ділом не тільки зберете ся грошеву поміч для наших братів в краю, але і тут зробить ся немало доброго для нашого народа, бо поширить ся нашу книжку, а й здорову науку між нашими людьми.

З поважанєм
о. В. Сполітакевич, голова Пр. Ком.,
Дм. Андрейко, секретар,
В. Лотоцький, касієр.

ВИКАЗ

УБИТИХ, РАНЕНИХ, ПОЛОНЕНИХ І ПРОПАВШИХ УКРАЇНЦІВ У ТЕПЕРІШНІЙ ВІЙНІ.

—o—

СКОРОЧЕНЯ:

п. = піхота (інфантерія)
стр. = стрільці (єгри)
у. = улани
д. = драгони
а. = артилерія (полева)
а. кн. = артилерія кінна
а. гір. = артилерія гірська
а. кр. = артилерія кріпосна
г. = гавбиці (полеві)
г. т. = гавбиці тяжкі
пи. = пioніри
сап. = сапери
тр. = трен (достава амуніції і живности)
с. = санітети
л. = ляндвер (піх. краєвої оборони)
у. л. = улани ляндвери
а. л. = артилерія ляндвери
г. л. = гавбиці ляндвери
з. о. = загальне ополчене (ляндштурм)
ж. = жандармерія
ск. ст. = скарбова сторож.

Подане при імени число означає полк (реґімент), батальон або дивізію.

—o—

(Дальше).

Листа утрат ч. **160** видана 14. цьвітня 1915.

УБИТІ:

Андяк Григорій, 33 л. (2. IX, 14)
Бабіцький Михайло, 18 л. (10—28. II, 1915)
Вайасевич Іван, 18 л. (11—28. II, 1915)
Вубумдзан Никомор, 30 стр. (10—21. III, 1915)
Вонняк Василь, 33 л. (2. IX, 1914)
Гобляк Панько, 18 л. (11—28. II, 1915)
Гоймей Михайло, 10 п. (11—20. III, 1915)
Гринь Гаврило, 18 л. (11—28. II, 1915)
Заїк Никола, 18 л. (10—15. II, 1915)
Зайко Іван, 33 л. (2. IX, 1914)
Здреник Михайло, 33 л. (2. IX, 1914)
Зеліяник Гнат, 33 л. (2. IX, 1914)
Іваник Андрій, 18 л. (11—28. II, 1915)
Калапіщак Василь, 33 л. (30. VIII, 1914)
Коблик Ілько, 33 л. (30. VIII, 14)
Корданевич Богдан, 33 л. (30. VIII, 1914)
Козловський Тома, 10 п. (11—20. III, 1915)
Краєвський Іван, 10 л. (8. III, 15)
Криловський Василь, 33 л. (30. VIII, 1915)
Куцик Василь, 33 л. (30. VIII, 14)
Лисяк Іван, 10 п. (11—30. III, 1915)
Мацан Іван, 33 л. (30. VIII, 1914)
Мацур Павло, 33 л. (30. VIII, 14)
Магос Іван, 33 л. (30. VIII, 1914)
Магур Петро, 33 л. (30. VIII, 14)
Макух Ілько, 33 л. (30. VIII, 14)
Марчишин Пилип, 33 л. (30. VIII, 1914)
Мазур Казимир, 18 л. (10—28. II, 1915)
Мазуркевич Войтко, 18 л. (11—28. II, 1915)
Мелех Михайло, 18 л. (12—28. II, 1915)
Менчак Олекса, 33 л. (30. VIII, 14)
Мертушка Войтко, 18 л. (10. I—1. III, 1915)
Москалик Никола, 18 л. (11—28. II, 1915)
Миськів Дмитро, 33 л. (30. VIII, 1914)
Митрищий Стефан, 18 л. (12—28. II, 1915)
Осадчук Никола, 33 л. (2. IX, 14)
Остап Василь, 33 л. (2. IX, 1914)
Парипа Василь, 33 л. (30. VIII, 14)
Паславський Іван, 33 л. (30. VIII, 1914)
Педзель Никола, 33 л. (2. IX, 14)
Подула Франко, 10 п. (11—20. III, 1915)
Потомський Станислав, 10 п. (11—20. III, 1915)
Пририч Йосиф, 33 л. (24. VIII—10. IX, 1914)
Пирч Войтко, 18 л. (11—28. II, 1915)
Репецький Іван, 33 л. (30. VIII, 4)
Рибало Никола, 33 л. (30. VIII, 14)
Савчин Іван, 33 л. (30. VIII, 1914)
Семчин Іван, 33 л. (30. VIII, 14)
Семків Прокіп, 33 л. (27. VIII, 14)
Сенишин Ізидор, 33 л. (2. IX, 14)
Скочиляс Станислав, 33 л. (2. IX, 1914)
Сливчук Юрко, 33 л. (30. VIII, 14)
Соболь Володислав, 18 л. (10—28. II, 1915)
Стецишин Петро, 33 л. (2. IX, 14)
Стефанів Никола, 33 л. (2. IX, 14)
Струк Теодор, 33 л. (30. VIII, 14)
Стрийський Іван, 33 л. (30. VIII, 1914)
Сухий Никола, 18 л. (12—28. II, 1915)
Синюґа Никола, 33 л. (2. IX, 1914)
Синів Тимко, 33 л. (30. VIII, 14)
Сипяк Василь, 33 л. (2. IX, 1914)
Тарнавський Іван, 10 п. (11—20. III, 1915)
Трутин Іван, 24 п. (помер і похоронений в Берліні)
Турецький Никола, 33 л. (2. IX, 1914)
Турун Михайло, 33 л. (2. IX, 14)
Тварунь Михайло II, 33 л. (30. VIII, 1914)
Тисовський Михайло, 33 л. (30. VIII, 1914)
Футира Павло, 18 л. (10. I—1. III, 1915)
Хмелинський Лука, 18 л. (10—15. II, 1915)
Чипак Терентій, 33 л. (2. IX, 14)
Шищак Никола, 33 л. (2. IX, 14)
Юрчишин Остап, 33 л. (2. IX, 14)
Юрчищин Павло, 33 л. (24. VIII—10. IX, 1914)

РАНЕНІ:

Лавецький Теодор (кад.), 18 л.
Андрисик Теодор, 33 л.
Бахан Михайло, 18 л.
Багрійчук Болеслав, 30 стр.
Баран Йосиф, 18 л.
Беца Дмитро, 18 л.
Березко Іван, 18 л.
Бетлей Михайло, 18 л.
Білан Никола, 33 л.
Білас Андрій, 33 л.
Благут Никола, 10 п.
Благий Іван, 33 л.
Бодзяк Михайло, 18 л.
Бойко Іван, 18 л.
Болеховський Михайло, 33 л.
Борда Антін, 18 л.
Борусовський Онуфер, 33 л.
Борис Іван, 33 л.
Бруц Михайло, 18 л.
Бурчак Іван, 18 л.
Вальо Никола, 18 л.
Вашко Іван, 33 л.
Войнарович Антін, 18 л.
Волощак Василь, 33 л.
Волошин Юрко, 33 л.
Ворона Іван, 18 л.
Вишньовський Михайло, 33 л.
Гамусяк Іван, 80 п.
Ганчук Станислав, 18 л.
Ганущак Теодор, 33 л.
Гінко Никола, 33 л.
Гонч Мартин, 33 л.
Горбовий Василь, 18 л.
Горбовий Іван, 33 л.
Ґаздович Павло, 18 л.

(Дальше буде).